

Annelik-Cinsellik-Beden

Masters of Sex Dizisi Üzerinden 1950'ler Amerikasını Kadınlik Hallerine Bakış

Atilla Barutçu

Bülent Ecevit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü

Özet

2013 yılında başlayan ve on iki bölümlük ilk sezonunu geride bırakan medikal drama türündeki *Masters of Sex* dizisi, "Masters ve Johnson Cinsellik Araştırması"nı gözler önüne sermesinin yanı sıra William H. Masters ve Virginia E. Johnson'ın hayatının ayrıntılarını göstermesi açısından da ilgi çekici bir yapımdır. Dizinin temel kaygısı zor koşullar altında gerçekleştirilen bu cinsellik araştırmasının detaylarını iletmek olsa da dizinin arka planında dönen kadınlık hikâyeleri o dönemin kadınları hakkında önemli ipuçları verir.

Bu yazı *Masters of Sex* dizisi üzerinden 1950'ler Amerikasının kadınlık hallerine odaklanmaktadır. Bu amaçla dizinin dört kadın karakteri esas alınmıştır: Daha iyi ve mutlu bir hayat için çocuk yapmaya kendini adanmış Libby Masters, kocasının eşcinselliği nedeniyle cinselliği tatmakta geç kalmış Margaret Scully, kadınlığının hiçbir şekilde doktorluğunun ve çalışmalarının önüne geçmemesi için maskülen davranan Lillian DePaul ve her şeyin ötesinde özgür ruhuyla diğer karakterleri geride bırakan iki çocuklu bekâr anne Virginia Johnson. Yazı, 1950'ler Amerikasında yaşayan bu kadın karakterlerin günümüz medyası aracılığıyla sunumunu ele almakta ve bu karakterleri annelik, cinsellik ve beden konuları üzerinden feminist bakış açısıyla incelemeye çalışmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Annelik, cinsellik, beden, kadınlık, *Masters of Sex*.

<http://ilefdergisi.org/2014/1/2/>

Motherhood-Sexuality-Body

A Look at the State of Womanhood in America in the 1950s through the TV Series *Masters of Sex*.

Atilla Barutçu

University of Bülent Ecevit

Faculty of Humanities Department of Sociology

Abstract

The medical drama series, *Masters of Sex*, started to be aired in 2013 and completed its first season with twelve episodes. It is an intriguing production telling the story of William H. Masters and Virginia E. Johnson in details as well as displaying the “Masters and Johnson Sex Research”. Although the series aims at showing the details of this research conducted under difficult conditions, it gives insights into women’s life experiences in that period.

This article focuses on the conditions of women in the USA in the 1950s through an analysis of the TV series, *Masters of Sex*. The analysis is based on four female characters: Libby Masters who dedicates herself to have a baby for a better and happier life; Margaret Scully who is late for sexual experience because of her gay husband; Lillian DePaul who acts masculine in order not to reveal her womanhood in her job and researches; and a single mother, Virginia Johnson, leaving the other characters behind with her free spirit. This article addresses the media representation of the characters living in the USA in the 1950s and examines them through the issues of motherhood, sexuality and body by drawing on a feminist perspective.

Keywords: Motherhood, sexuality, body, femininity, *Masters of Sex*.

<http://ilefdergisi.org/2014/1/2/>

2013 yılının Eylül ayında başlayan ve Türkiye’de de geniş bir izleyici kitlesine ulaşan medikal drama türündeki *Masters of Sex* adlı dizi, özellikle Masters ve Johnson Cinsellik Araştırması’ndan haberdar olan ilgili çevre için oldukça öğretici olan ve başarılı analizler sunan bir dizi olarak adından söz ettirmeye başladı. Cinselliğin yanı sıra pek çok konu hakkında sunduğu dönemseller bilgilerle akademik camiada da kendine yer edinen Amerikan yapımı dizi 12 bölümü tamamlayarak ilk sezonunu geride bıraktı.

Üzerine ayrı ayrı düşülebilecek pek çok derinlikli karakter barındıran *Masters of Sex* dizisinde özellikle kadın karakterler oldukça dikkat çekicidir. 1950’li yıllara odaklanan ve 1980’lere kadar sürecek olan bir dönemi yansıtmayı hedefleyen dizi, kadınların anılan dönemdeki durumları için de oldukça önemli ipuçları sunmaktadır. Buradan yola çıkarak bu yazıda *Masters of Sex* dizisinin ilk sezonu üzerinden 1950’ler Amerikasının kadınlık hallerine odaklanılacaktır. Dizide öne çıkan ana eksenler temelinde analiz yapabilmek amacıyla pek çok kadın karakter arasından sadece dört kadın karakter ele alınacaktır: Daha iyi ve mutlu bir hayata sahip olacağına inandığı için çocuk yapmaya kendini adanmış Libby Masters; kocasının eşcinselliği nedeniyle cinselliği tatmakta fazlasıyla geç kalmış Margaret Scully; kadınlığının hiçbir şekilde doktorluğunun ve çalışmalarının önüne geçmemesi için maskülen

davranmayı alışkanlık edinmiş Lillian DePaul ve her şeyin ötesinde özgür ve özgün ruhuyla diğer karakterleri geride bırakan iki çocuklu bekâr anne Virginia Johnson.

Yazıda, feminist tartışmalar açısından önem arz eden annelik, cinsellik ve beden konuları yukarıda belirtilen karakterler üzerinden ele alınacaktır. Dizi 1950'ler Amerikasında yaşayan bu kadın karakterleri günümüz medyasında sunması açısından da ilgi çekici hale gelmektedir. Bu dört karakter üzerinden annelik, cinsellik ve beden konularını feminist bir bakış açısıyla tartışmak, dizinin gündeme getirdiği pek çok konunun küçük bir kısmını da olsa ele alıp incelemeyi olanaklı kılmaktadır.

Yukarıda belirtilen çerçeve içinde, ilk olarak diziye konu olan Masters ve Johnson Cinsellik Araştırması ve özellikle feminist literatürde en az onun kadar yer etmiş olan Kinsey ve Hite Raporları hem incelenen dönemde cinsellik üzerine yapılan çalışmaları aktarmak hem de yazının temel kaygısını desteklemek amacıyla kısaca ele alınacaktır. Daha sonra "1950'ler Amerikası" ifadesiyle ne vurgulanmak istendiği açıklanacak ve dizinin üç kadın karakteri üzerinden annelik, cinsellik ve beden tartışması yapılacaktır. Son kısımda ise, diğer üç kadın karakterin aksine feminist yönleriyle öne çıkan bir figür olduğu gösterilecek olan dördüncü kadın karakter ele alınacaktır.

Kinsey'den Hite'ye kadın cinselliği

Masters ve Johnson Araştırması'nın birkaç yıl öncesine dayanan Kinsey Araştırması, yine cinsellik üzerine yapılan ancak cinselliğin daha çok toplumsal boyutuna odaklanması bakımından ön plana çıkan bir çalışmadır. Jackson ve Scott *Cinselliği Kuramlaştırmak* adlı kitaplarında, Alfred Kinsey ve çalışma arkadaşlarının kurdukları Kinsey Enstitüsü ve yapılan çalışmalara dair "cinsel pratiklere yönelik çeşitliliğin üzerinde durması ve insan cinselliğinde anormal olarak görülen birçok şeyin aslında oldukça yaygın olduğunu, dolayısıyla bilimsel tabirlerle, mantık çerçevesinde sapkın olarak görülemeyeceğini tartışması bakımından, birçok çağdaşının çalışmalarından çoğu yönden daha radikaldir" şeklinde bir değerlendirme yapmışlardır (2012, s.26). Kinsey ve arkadaşları 1948 yılında *Erkeklerde Cinsel Yaşam* ve 1953 yılında *Kadınlarda Cinsel Yaşam* başlıklı çalışmalarını yayımlayarak literatürde önemli bir yer edinmişlerdir.

Çalışma konuları bakımından Kinsey Araştırması'nın feminist hareket ve feminist literatür için ne derece önem arz ettiği aşikardır. Cinselliğin toplumsal etkileri üzerinde duran ve toplumsal inşacı perspektife yakın analizler

sunan Kinsey Raporu, feminist hareketin ikinci dalgası içinde ele alınan pek çok tartışmanın kaynaklarından biri olmuştur. Çalışmalar enstitüyle sınırlı kalmamış, enstitüden çıkan bazı isimler benzer çalışmalara devam etmişlerdir. Örneğin Gagnon ve Simon, eylemlerin, duyguların ve uzuvların tek başlarına cinsel olmadığını onlara cinsel anlam aşıl原因 sosyo-kültürel kodların (senaryoların) uygulanmasıyla cinsel hale geldiklerini kanıtlayan çalışmalar yaparak cinselliğin anlamlandırılmasında toplumsal değerlerin önemini ortaya koymaya devam etmişlerdir (Jackson ve Scott 2012, s.38).

Bu yazı kapsamında dolaylı da olsa üzerinde durulacak olan Masters ve Johnson Cinsellik Araştırması ise cinselliğin daha çok fizyolojik boyutu ile ilgilenen bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Jinekolog ve kadın doğum uzmanı William H. Masters ve asistanı Virginia E. Johnson'ın 1954 ve 1965 yılları arasında 694 erkek ve kadının fiziksel cinsel tepkilerini laboratuvar ortamında gözlemleyip kaydederek ilerlettiği çalışma, cinsel ilişki esnasında ne gibi cinsel tepkilerin gerçekleştiğini gözler önüne sermiştir. Elde ettikleri en önemli bulgulardan biri ise kadın ve erkek cinsel tepkilerinin birbirine çok benzer olduğu ve tek bir döngü şeklinde ele alınabileceği olmuştur. Masters ve Johnson, *excitement*, *plateau*, *orgasm* ve *resolution* şeklinde ilerleyen bu döngünün cinsel ilişkilerin dört temel aşaması olduğunu savunmuşlardır (Morrow 2008, s.96).¹ Masters ve Johnson 1960'lı yıllar boyunca bulguları hakkında çeşitli makaleler yazmış ve *Human Sexual Response* başlıklı meşhur kitaplarını yayınlamışlardır. Örneklemlerinin Amerikan toplumunu temsil etmediğine yönelik eleştiriler mevcut olsa da araştırma bulguları pek çok kişi tarafından bilimsel gerçeklik olarak kabul görmüştür (Morrow 2008, s.176).²

Masters ve Johnson'ın çalışmaları sonucu elde ettikleri bu tek tip cinsel tepki döngüsü bazı araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir. Örneğin Ross Morrow (2008, s.176) bu araştırmanın yürütüldüğü zor koşullardan bahsetmiş ve Masters ve Johnson'ın yeni ve orijinal bir şey üretmek beklentisi altında olduklarını ve bu baskıyla çok da sağlam temeli olmayan bu bulguya eriştiklerini belirtmiştir. Masters ve Johnson'ın yeni bir şey üretebilme kaygısında olup olmadıkları tartışılabilir bir konudur ancak cinsellik hakkın-

•••••

- 1 Bu aşamalar Türkçe'ye uyarılma, ilerleme kaydedilmeyen dönem, aşırı heyecan ve doyum-çözünme şeklinde çevrilebilir.
- 2 Dizide de gördüğümüz gibi William H. Masters'ın çalışmasına seks işçisi kadınlarla başlaması ve hastanede çalışmasına izin verilmediği süreçte laboratuvarını geneleve taşıması, bu eleştiriyi desteklemek için kullanılan en büyük kozlardan biri olmuştur.

da konuşmanın bile zor olduğu bir dönemde gerçekleştirilen bu çalışmanın zor koşullar altında sürdürüldüğünü tahmin etmek zor değildir. Dizide de pek çok kez vurgulanan bu ayrıntı sayesinde oldukça tartışmalı ve “sıra dışı” olan bu çalışmanın hastane tarafından desteklenmesinin çoğu kez Masters’ın yakın arkadaşı olan rektör yardımcısı sayesinde gerçekleştiğini görmekteyiz. Masters ve Johnson çoğu kez hastane çalışanlarının tepkisini çekmiş, çalışmalarını gizli yürütmek zorunda kalmış, çalışmaya katılacak kişilere ulaşmakta zorlanmış ve laboratuvarlarını başka yerlere taşımışlardır.

Masters ve Johnson Araştırması’ndan sonra 1976 yılında yayınlanan ve bu sefer sadece kadınların cinselliğine odaklanan Hite Raporu, aynı tarihsel süreçte benzer etkiler yaratması açısından önem arz eden bir başka araştırmadır. Hite Raporu kadınlara cinsellik hakkındaki duygu ve düşüncelerini soran ve nelerden hoşlandıklarını ölçen bir anketin sonuçlarını yansıtan, bu sonuçlar dahilinde örnek teşkil edecek nitelikteki cevapların birebir aktarıldığı bir cinsellik araştırması olma özelliğiyle ön plana çıkmaktadır. Shere Hite raporda şöyle yazar:

Kadın cinselliği genel olarak erkek cinselliğine ve cinsel ilişkiye bir karşılık olarak kabul edilmiştir. Kadın cinselliğinin (düşündüğümüz şekildeki) erkek cinselliğinin mantıksal bir karşılığı olmak dışında karmaşık bir niteliği olabileceği pek kabul edilmemiştir. (...) Cinsellik tüm kültürel yaşantının bir parçasıdır; cinsellikte kadının yeri, onun toplumdaki yerinin bir aynasıdır (Hite 1984, s.9).

Elbette ki o dönemde “cinsellik gibi -hep erkeklerin tekelinde olmuş- kişisel konularda kadınlara kulak vermek yeni ve önemli bir şeydi” (Hite 2014, s.151). Bu yüzden de Shere Hite’in araştırmasının büyük bir tepkiyle karşılaştığını görmek şaşırtıcı olmamaktadır. “Shere Hite Savunusu”nu kaleme alan Sarah J. Shey, Hite’in anketleri sadece kadın hakları için mücadele veren örgütlere uyguladığına yönelik asılsız iddialara maruz kaldığını ve önyargılı olmakla suçlandığını yazar. Ancak “Hite kitapta bu araştırmanın temsiliyet iddiası olmadığını da vurguluyordu: Onun amacı mümkün olduğunca çok kadına ulaşarak onların samimi ve genellikle duyulmayan seslerini duyurmaktı. Kitabın işlevi rakamlarla değil, kadınların söylediklerini derlemesiyle ilgiliydi” (Shey 2014, s.153). Hite’in üstüne gidilmesinin ve özellikle medyanın Hite’a yönelik karalama kampanyaları yürütmesinin en büyük sebebi elbette ki kadınların cinsellik gibi bir konuda seslerinin ilk defa bu kadar yüksek çıkması olmuştur.

Dolayısıyla Hite Raporu da Kinsey Araştırması gibi cinselliğin aslında toplumsal boyutunu göz önüne koyması açısından önemlidir. Gerek Masters

ve Johnson Araştırması, gerekse de Kinsey ve Hite Raporları birazdan ele alınacak konuların toplumsal inşa boyutunu desteklemek için bize yarar sağlamaktadır. Özellikle cinsellik okuması yaparken Kinsey ve Hite'nin desteklediği argümanları akılda tutmak, dönemin mevcut durumunu anlamlandırma açısından önemlidir.

1950'lerde Amerika

Yukarıda bahsedilen üç önemli rapor ışığında diziyle bağlantılı analizler yapmadan önce 1950'ler Amerikasıyla kastedilenin ne olduğunu açıklamak yazının seyri açısından yararlı olacaktır. Bu dönem, feminist hareketin ikinci dalgasının hemen öncesidir ve yapılacak tartışmaları bu bağlamda yorumlamak gerekir. İkinci dalgayı tetikleyen durumun, aslında birazdan dizi aracılığıyla ele alınacak konularla birebir örtüştüğünü söylemek mümkündür.

Bu dönemin nasıl ele alındığını biraz daha açık kılabilmek için iki önemli eserden bahsetmek gerekir. Bunlardan ilki ünlü feminist tarihçi Sheila Rowbotham'ın *Yeni Bir Çağ Hayali* adlı kitabıdır. Rowbotham kitabında yirminci yüzyıl başında hem kadın hareketi içinde hem de diğer siyasal hareketlerde tartışılan konuların temellerinin nasıl atıldığı üzerinde durmuş ve 1950 öncesi dönemin profilini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu dönemde İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınlara ve onların sorunlarına nasıl ve hangi bağlamlarda yaklaşıldığını gözler önüne sermiş ve ne tür tartışmaların yürütüldüğüne bakarak var olan olumsuz durumun profilini çizmiştir (Rowbotham 2013).

Öne çıkan ikinci kitap ise Kate Millet'in *Cinsel Politika* adlı kitabıdır. Millet'in "karşı devrim" olarak ele aldığı 1930-1960 yılları arasındaki dönem, Masters ve Johnson Cinsellik Araştırması'nın başladığı ve sürdüğü dönemi kapsamı bakımından da önem teşkil etmektedir. Millet da tıpkı Rowbotham gibi birinci dalganın ardından gelen bu dönem için oldukça kötü bir profil çizmiştir. "Ataerkil ideoloji sürdürüldüğü ve ataerkil düzen çerçevesinde reformlar yapıldığı için temel düzen[in] olduğu gibi kaldı"ğını ifade etmiş ve Nazi Almanyası ve Sovyetler Birliği'nden örnekler vererek genel bir çerçeve çizmiştir (Millet 2011, s.256).

1950'ler Amerikasının bu iki temel eserin de vurguladığı gibi tam da birinci dalganın göreceli başarılarının etkisini kaybetmesinin doruklara ulaştığı bir dönem olarak ele alınması gerekir. 1950'ler Amerikası, Friedan'ın kadınların adı konulmamış bir sorundan mustarip olduklarına işaret ettiği *The*

Feminine Mystique (Kadınlığın Gizemi, 1963) adlı eserini henüz yazmadığı ve kadınların anneliği toptan reddetmeksizin evden çıkmalarını ve kocalarına bağımlı yaşamamalarını önerdiği “National Organisation for Women”ı (NOW, 1966) kurmadığı, ikinci dalganın henüz başlamadığı ama buna oldukça yakın bir tarihsel dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

1950’lerdeki feminist yazını da göz ardı etmemek gerekir. Özellikle Beauvoir’ın 1949 tarihli *Second Sex* (İkinci Cins) kitabı şüphesiz ikinci dalganın en önemli esin kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu dönemdeki feminist düşünün entelektüel birikiminin kadın hareketinin güçlü bir toplumsal muhalefete dönüşmesinde etkili olduğu unutulmamalıdır. Bu yazıda da ikinci dalga feminizmi kadın hareketi ve eylemlilikleri baz alınarak 1960’larla birlikte anılmaktadır.

Libby Masters ya da “annelik her şeydir”

Dizinin ana karakteri olan William Masters’ın karısı Libby Masters, birinci sezon boyunca kendisini anne olmaya adanmış bir karakter olarak ön plana çıkmaktadır. Libby çalışmamaktadır ve zamanının büyük çoğunluğunu evinde geçirmektedir. Onu çoğu kez yemek yaparken veya çocuk sahibi olamadığı ve kocasını geç vakitlere kadar beklediği için içki içerken görürüz. Libby’nin en büyük sorun olarak gördüğü şey çocuk sahibi olamamasıdır ve bu nedenle bir süre sonra kocasının hastanesinde tedaviye başlar. Acı olan şudur ki çocuk sahibi olamamasındaki asıl sebep kendisi değil, kocası Masters’tır. Ancak Masters bunu karısından gizler ve karısının çocuk sahibi olma umuduyla tedaviye katılmasına göz yumar. Bu nokta William Masters’ın aslında çocuk sahibi olmak istemediğini göstermektedir, zira ilerleyen bölümlerde bunun sebebinin kendi ailesiyle olan sorunlu ilişkisi olduğu sık sık ima edilecektir. Libby, kocası Masters’ın doktor asistanının gerçeği bilmesi ve ona yardım etmesi sayesinde hamile kalmayı başarır ancak katıldığı bir davette talihsiz bir şekilde düşük yapar. Bu William Masters’ı içten içe rahatlatırken Libby için tam bir yıkım olur.

Yukarıda belirtilen durumdan yola çıkarak Libby’nin dizi boyunca izleyicinin sık sık gözüne sokulan anneliğe atfettiği aşırı değer üzerinden bir okuma yapmak zorunlu olmaktadır. Bu sadece Libby’e özel bir durum değildir. Dizide ele alınan zaman dilimi annelik duygusunun göklere çıkarıldığı ve doğallığının henüz tam olarak sorgulanmaya başlanmadığı bir dönemdir. Libby’nin anne olmak istemesinin altında pek çok sebep yatmaktadır ve bu

sebeplerin başında çocuk sevgisi bulunmaktadır. Annelik sıfatının toplum içindeki statüsü ve çocuğun karı koca arasındaki bağları güçlendirecek bir araç olması, Libby'nin çocuk sahibi olmak istemesindeki öncelikli sebeplerdir.

Anneliğin ve ona atfedilen değerın tartışmaya açılmasında öne çıkan en önemli isimlerden biri şüphesiz ki Simone de Beauvoir'dır. Beauvoir anneliği reddetmemekle beraber anneliğin kadınlar için tatsız bir tuzak olduğunu düşünmekte ve bütün kadınları anne olmaya teşvik eden ideolojiyi ve annelik koşullarını eleştirmektedir (de Beauvoir 1996, s.66). Bu eleştiriler, anneliğin sorgulanmadan kutsal sayıldığı bir dönem için tahmin edileceği gibi oldukça radikaldir.

Annelik üzerine önemli çalışmaları bulunan Elisabeth Badinter'ın şu vurgusunu unutmamak gerekir: "Her kültüre, dönemine göre değişebilen ideal bir annelik modeli hâkimdir. Bilerek ya da bilmeyerek bütün kadınlar bu modelden etkilenir. Onu olduğu gibi kabul edebilir ya da etrafında dolanabilirsiniz, müzakere edebilir ya da reddedebilirsiniz, ama son kertede kendinizi hep bu modele göre belirlersiniz" (Badinter 2011, s.119). Anneliğin bugünkü algısı ve değeri, dizide ele alınan 1950'lerdeki algı ve değerle birebir aynı olmasa da büyük benzerlikler içermektedir. Daha eski dönemlere baktığımızda ise anneliğe atfedilen daha farklı değerlerden bahsetmek mümkündür. Bu da anneliğin doğal ve içgüdüsel değil, toplumsal olarak inşa edilmiş ve çeşitli değerler atfedilmiş bir rol olduğunu gözler önüne sermektedir. Kısacası anneliğin toplumsal inşasını, tarihte anneliğe yüklenen farklı değerler ve bunun doğurduğu farklı annelik algıları sayesinde görmek mümkündür. Örneğin Badinter 1760'lı yıllardaki büyük zihniyet değişimine vurgu yapmış ve bu tarihten önceki anne kayıtsızlığını gözler önüne sermiştir. Öyle ki Lebrun'un belirttiği gibi bu dönemde "insani açıdan bakıldığında, küçük çocuğun ölümü, gelecek doğumlarla onarılabilecek neredeyse sıradan bir kaza sayılmaktadır" (aktaran Badinter, 1992, s.64). Çocuk korku yaratmakta, bir yük ve değersiz bir varlık olarak görülmekteydi. Badinter'in şu vurgusu o dönemdeki anneliğin değersiz konumunu açıklar niteliktedir:

Kadınların, anneliğe soğuk bakmasını anlayabilmek için, o devirde toplumun annelik görevlerine hiçbir değer vermediğini hatırlamak gerekir. En iyi halde annelik uğraşı normaldir, en kötü halde de bayağıdır. O halde kadınlar anne olmakla hiçbir şey kazanmamakla birlikte başlıca fonksiyonları buydu. Saygınlığı hak etmek için, kimsenin kendilerine gerçekten teşekkür etmediği annelikten başka bir yol tutmaları gerektiğini anladılar (1992, s.76).

1760 yılından sonra ise çeşitli araçlarla topluma empoze edilen yeni ideolojiler, anneliğe atfedilen anlamların değişmesine ve değer kazanmasına sebep olmaya başlamıştır. Badinter “kadının her şeyden önce anne olması yükümlülüğü getirilirken iki yüzyıl sonra hala canlılığını koruyabilen bir efsane yaratıldı”ğını ifade etmiştir. Bu efsane “annelik içgüdüğü ya da her annenin kendiliğinden çocuğunu sevmesi efsanesi”dir (Badinter 1992, s.115). Günümüzde feminist hareketin etkisiyle sorgulanmaya başlanan bu efsane, ikinci dalga öncesine denk gelen Libby Masters döneminde henüz sorgulanmayan güçlü bir efsaneydi. Bu efsane özellikle ahlaki söylemler üzerinden ve emzirmenin anne ve çocuk sağlığına olumlu etkisi gibi tıbbi açıklamalar üzerinden çeşitli ideolojilerle işlenmiş ve annelik yüceltilmiştir.

Öte yandan “annelik tutumunun tarihinde, egemen değerler ve sosyal buyrukların ötesinde, önemi daha az olmayan başka bir etken beliriyor. Bu etken, uzun bir zaman birinin diğeri üzerinde egemenliğiyle kendini gösteren, cinsiyetler arasındaki mücadeledir” (Badinter 1992, s.13). Kadının her zaman erkek cinsinin tahakkümü ve etkisi altında kalmaya zorlandığı bir sistemde anneliğe olan vurguyla kadınlara değer atfedilmeye çalışılması sistemi besleyen bir taktikten öteye gitmemektedir. Libby Masters hamile olmayı başardığında ne daha özgür olacaktır ne de kocasıyla daha eşit bir statüye erişecektir. Sadece kendini o çok değerli gördüğü annelik sıfatı altına sokarak “sözde” mutlu ve mesut bir aile yaşantısı sürecektir ve çevresindeki çocuk sahibi kadınların yanında kendini daha aşağı bir seviyede görmemeye başlayacaktır.

Kate Millet da “karşı devrim” adını verdiği dönemde doğuma verilen önemden bahsederken bunu cinsiyetler arası eşitsizlikle birlikte ele aldığı bir örneğe işaret etmektedir:

Doğurganlık öylesine değer kazandı ki, bir kocanın çapkınlığı evlilik dışı çocukların doğumuna yol açtığı zaman, erkek hukuk açısından zina yapmış sayılmamaya başlandı. Evli olmayan kadınların çocuk doğurmaları, devlete yeni çocuklar kazandırdıkları için pek önemli bir suç sayılmıyorsa da, evli kadınların evlilik dışı çocuk sahibi olmaları, nüfus artışı açısından bile bağışlanabilir görülmüyordu (Millet 2011, s.271).

Burada öne çıkan hazin gerçek şudur: “Çocuk anne sevgisinin merkezi olduğu zaman kadın, en azından aile içinde kendini kocasına kabul ettirir” (Badinter 1992, s.14). Bunu Libby Masters’da da açık bir şekilde görmekteyiz. Kocasıyla cinsel hayatı sadece çocuk yapmak üzerine kurulmuş olan (ki bu uğraş da bir süre sonra son bulacaktır) ve çalışmaları yüzünden artık kocası-

nın yüzünü bile görememeye başlayan Libby Masters için çocuk sahibi olmak kendisine kocasının gözünde değer kazandıracak ve evliliklerini biraz olsun güçlendirecektir. Libby, kocasıyla aralarındaki sorunun çocuk sahibi olmakla çözüleceğine inanmaktadır ve çocuğu, kocasını ona tekrar bağlayacak bir araç olarak görmektedir.

Annelik davranışlarının içgüdüsel olduğu ve çocuk doğuran kadınların hormonlarındaki değişimler sayesinde çocukla otomatik bir bağ kurduğu günümüzde artık tartışılır olmuştur ve bazı kesimler tarafından kabul edilmemeye başlamıştır. Ancak Badinter'in dediği gibi hala annenin çocuğu için duyduğu sevginin olağanüstü güçlü ve evrensel olduğu, bunun da ancak doğayla açıklanabileceği ileri sürülebilmektedir. Yani "kavram değişti, düşler aynı!" (Badinter 1992, s.11).

Benzer bir tartışmayı Elif E. Akşit-Vural "Annelik, Feminizm, Tarih" makalesinde değişen annelik tanımının nasıl aynı anda hem yeni hem de geleneksel olabildiğini sorgulayarak yürütür. Akşit-Vural hem geçmişe referansta bulunma hem de yeni bir şey olarak değişim önerme şeklinde ilerleyen bir düşünce teknolojisinden bahsetmekte ve annelik için de benzeri bir teknolojinin söz konusu olduğunu belirtmektedir (2013, s.185). Badinter'in vurguladığı anneliğin 1760 sonrası değişen anlamları, Akşit-Vural'ın on sekizinci yüzyılın sonu ve on dokuzuncu yüzyıl olarak ele aldığı ve gelenekselle yeniyi birleştiren düşünce teknolojisinin ürünü olan annelikle örtüşmektedir.

Öte yandan anneliği ve anneliğe özgü düşünmeyi savunarak bilimsel yazına katkı sunan feministler de vardır ve bu kişilerin başında Sara Ruddick ve Jean Bethke Elshtain gelmektedir. Sara Ruddick (1982) "Maternal Thinking" başlıklı makalesinde anneliğin merkezini güç ile güçsüzlük kavramları arasındaki bağlantıda konumlandırmaktadır. Annelerin bütün toplumlarda önlenemez bir şekilde güçsüz konuma itildiklerine ve bu önlenemez güçsüzlüğün önlenemez toplumsal güçsüzlüğe eklenmesine vurgu yapmaktadır. Anneliğe özgü düşünmeyi destekleyerek bunun erkek egemen kültürden bir kaçış yolu olduğunu ve farklı bir şekilde var olabilme alternatifi sunduğunu savunmaktadır. Kısacası güçsüzleştirilmiş annelerin de aslında güçlü olduğuna dikkat çekmektedir. Jean Bethke Elshtain (1993) ise *Public Man Private Woman* isimli kitabının özel alanla kamusal alanı yeniden yapılandığı son bölümünde ailenin özellikle kadınların kendilerini geliştirmesi ve çocukların iyi yetiştirilmesi için gerekli bir evrensel yapı olduğunu savunmakta ve Ruddick'e benzer şekilde aile destekçisi bir duruş sergilemektedir.

Anneliğe özgü düşünme bağlamında feminist analizlerde bulunan bu isimlere en büyük karşı çıkışlardan birini siyaset kuramcısı Mary G. Dietz yapmıştır. Dietz, hem kadınlara sadece anneliğe özgü düşünme yoluyla kimlik kazandırılmasını hem de anneliğe özgü düşünmenin feminist mefhumları güçlendiren zorunlu bir demokratik siyaset gibi desteklenmesini sorunlu bulmaktadır. Ona göre feminizm siyasi misyonunu ancak demokratik uygulamaları teşvik ederek ve kadınların geniş ölçüde birer vatandaş olduğu gerçeğini benimseyerek geliştirebilir (1998, s.46).

Özetle annelik farklı kuramcılar tarafından farklı şekillerde ele alınmakta ve toplum içerisinde farklı kadınlar tarafından da farklı biçimlerde algılanmaktadır. Yine de onun belli bir dönemin mevcut sistemi içerisinde norm haline getirilmiş değeri ve önemi büyük bir kesim tarafından sorgulanmadan kabul edilmektedir. “Bu konuda doğal determinizmde bir istisna oluşturabilen evrensel bir yasa yoktur. Annelik sevgisi doğal değildir, o, “fazladan” bir şeydir” (Badinter 1992, s.300). Eğer Libby Masters 1760 öncesinin Amerika-sında yaşasaydı çocuğu olmadığı için ölüp bitmeyecek, tam tersine kendini en şanslı kadınlardan biri sayacak ve yakınlarına çocuk sahibi oldukları için gıptayla değil acıyarak bakacaktı.

Margaret Scully ya da “yaşan(a)mayan cinsellik”

Hastanenin bulunduğu üniversitenin rektör yardımcısının karısı olarak karşımıza çıkan Margaret Scully, tıpkı Libby Masters gibi vaktinin çoğunu evde geçiren, kocasının başarısı ve ünü nedeniyle sık sık davetlere katılan veya davetlere ev sahipliği yapan bir karakterdir. Bu davetlerde oldukça mutlu ve birbirini seven bir çift görmemize rağmen gerçeğin bu olmadığını çiftin ayrı yataklarda yattığını görünce anlamaya başlarız. İkilinin yıllardır cinsel ilişki yaşamamasının nedeni seyirciye çok sorgulatılmaz ve hemen ilerleyen bölümlerde bu durumun asıl sebebi ortaya serilir: Scully, kocasının eşcinsel olduğunu, onun seks işçiliği yapan sevgilisiyle tanışmasıyla öğrenir ve tabiri caizse hayatı yıkılır.

Cinselliğin normatif değerlerle şekillendirilmiş yapısının sorgulanır hale getirilmesinin, cinselliğin kadınları ezen yapısını etkisiz hale getirmekte önemli bir silah olduğu kabul edilebilir. Aynı durum aslında eşcinsellik için de geçerlidir. Ama elbette bu sorgulama Scully'nin içinde bulunduğu dönemde henüz mevcut değildir ve dolayısıyla Scully en değerli olduğunu düşündüğü yılları çöpe attığını artık fark etmiştir. Öte yandan kocası da karısıyla

arasını düzeltmek için terapilere başlamış ve eşcinselliğini “düzeltme” amacıyla elektroşok tedavisine bile göz yumar olmuştur.

Eşcinsellik tarih boyunca varlığını sürdürmüş olsa da, Vanessa Baird’in dediği gibi 1900’lü yıllar cinsel yönelim için biyolojik nedenler bulma çabalarının had safhaya ulaştığı bir dönem olmuştur (2004, s.102). Scully’nin kocasına kendi istekleri doğrultusunda uygulanan elektroşok tedavisi bunlardan sadece biridir. Fahişelerle seks yapan “ters” erkeklerin heteroseksüel arzu duymaya başlayacaklarına inanılan fahişe terapisi, röntgen ışınlarının salgı bezlerinin aşırı çalışmasından kaynaklanan rasgele eşcinsel istek düzeyini düşüreceğine inanılan radyasyon tedavisi, beynin ön tarafındaki sinir liflerinin kesilerek dürtülerin yok edildiği lobotomi veya genellikle elektroşok yoluyla heteroseksüel uyarılmanın ödüllendirilip eşcinsel çekimin cezalandırıldığı tiksindirme tedavisi, Baird’in *Cinsel Çeşitlilik* kitabında 19. yüzyılın sonlarından bu yana geliştirildiğini ve elbette bir sonuca ulaşamadığını belirttiği “tedavi” yöntemlerinden sadece birkaçıdır (2004, s.103).

1950’ler Amerikası eşcinsel haklarına yönelik toplumsal hareketlerin ve dolayısıyla eşcinsel bireylerin görünür olmadığı bir dönem olması sebebiyle, homofobinin de (kavram olarak kullanılması 1960’lara denk gelecek olsa da) etkisini fazlasıyla gösterdiği bir dönemdir. Halbuki eşcinsel deneyimler üzerine yapılan çalışmalar da mevcuttur ve bu noktada yine Kinsey ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmadan bahsetmek mümkündür. Kinsey ve arkadaşları çalışmalarında heteroseksüellik veya eşcinselliğin ya hep ya hiç meselesi olmadığı sonucuna varmışlardır ve kişilerin heteroseksüel ve eşcinsel deneyim ve arzularına dayalı bir sınıflandırma geliştirerek 7 aşamalı bir skala üretmişlerdir (Baird 2004, s.100).³ Her ne kadar bu skala belli kategorik sınırlamalar içermesi dolayısıyla eleştiriye açık olsa da Kinsey ve arkadaşlarının ulaştıkları sonuç Baird’in dediği gibi cinsel yönelimi ikili bir yapı içerisinde görmeyi reddetmesi açısından oldukça yenilikçi sayılır (2004, s.100). Ancak Scully ve kocası örneğinde de gördüğümüz gibi farklı sınıflandırmaların varlığının bilimsel kanıtı, eşcinsel varoluşa o dönem için gözle görülür olumlu bir etkide bulunamamıştır.

Cinselliğin sınırlanmış, kadınları ve cinsel azınlıkları ikincil konuma iten ve bu konumu meşrulaştırın yapısının sorgulanabilirliği ne yazık ki çok

•••••

3 Bu skala “toplumsal-cinsel temas ya da tepki yok” kategorisi de dahil olmak üzere, “tamamen heteroseksüel, hiç eşcinsel değil” aşamasından “tamamen eşcinsel, hiç heteroseksüel değil” aşamasına giden bir sınıflandırma içermektedir.

yakın bir tarihe denk düşmektedir. *Cinselliği Kuramlaştırmak* adlı kitaplarında Ford ve Beach'in "erkeklerin karşı cinsi bir av olarak gördükleri toplumlardan, cinsel açıdan çekingen oldukları toplumlara; kadınların seks karşılaşmalarının etkin öncüleri ve katılımcıları oldukları ve düzenli olarak orgazma ulaştıkları toplumlardan, cinsel açıdan teslimiyetçi davrandıkları ve orgazmı henüz tecrübe etmedikleri toplumlara kadar, cinsel davranışın toplumsal cinsiyetçi kalıplarındaki büyük farklılıklara" dikkat çektiğini vurgulayan Jackson ve Scott, cinselliğin de tıpkı annelik gibi toplumsal ve tarihsel anlamlandırılışını böylece gözler önüne sermiş olurlar (Jackson ve Scott 2012, s.30).

Öte yandan dizide Margaret Scully'nin cinselliği yaşayamadığı halde kocasına sadık kalması, içinde yaşadığı toplumun muhafazakâr denebilecek kesiminin bir yansımasını da göstermektedir. Scully geceleri yanında bile uyumayan kocasını o zamana dek hiç aldatmamıştır. Çünkü kocası rektör yardımcısıdır, eve ekmek getirendir, kızının babasıdır ve "mutlu" aile tablolarının baş insanıdır. Zira evliliklerinin başında yaşadıkları tek tük cinsellikte de Scully'nin hiçbir zaman orgazma ulaşamadığını, Masters ve Johnson'ın çalışmasına denek olmak amacıyla başvurduğunda kendisine uygulanan anketten öğreniriz. Daha sonra hastaneden genç bir erkek doktorla beraber olmaya başlamasıyla Scully müthiş bir hazla orgazma ulaşarak cinselliği ilk kez tadacaktır.

Ford ve Beach kadınların cinsel doyumunu, cinsel ve toplumsal bağımsızlıklarıyla ilişkilendirmişler ve bu farklılıkların doğanın değil kültürün neticesi olduğunu, insan cinselliğinin doğuştan gelen değil, öğrenilen bir davranış olduğunu öne sürmüşlerdir (aktaran Jackson ve Scott, 2012, s.30). Scully'nin cinsel ve toplumsal bağımsızlığından elbette ki bahsetmek mümkün değildir, dolayısıyla cinsel doyumundan da bahsetmek imkânsız olmaktadır.

Peki kurtuluş nerededir ya da var mıdır? Firestone'un ikinci dalga için oldukça önem arz eden kitabı *Cinselliğin Diyalektiği*'nden bir alıntı belki de bu soruya isabetli bir cevap olacaktır: "Nasıl ekonomik sınıfların ortadan kaldırılması altsınıfların (proletarya) başkaldırmasını ve geçici bir diktatörlükle üretim araçlarının ele geçirilmesini gerektiriyorsa, aynı biçimde cinsel sınıfların ortadan kaldırılması da altsınıfın (kadınların) başkaldırmasını ve üreme araçlarının denetimini ele geçirmelerini gerektirir" (1993, s.22). Firestone analizlerinde Engels'in tarihsel maddecilik görüşünü geliştirmiş ve Engels'ten yaptığı alıntıları cinslerin üreme amacıyla ikiye ayrılmasını da içine alacak bir şekilde yeniden düzenlemiştir. İkinci dalgayı önemli ölçüde etkileyen bu kitabın, Scully ve onun gibi kadınlar için geç kalmış bir kitap olduğunu söylemek ne yazık ki mümkün olmaktadır.

Scully günümüzde yaşıyor olsaydı, üçüncü dalga feminizmin çeşitliliğinin ve yazınsal katkısının etkisi ve heteronormativiteye başkaldıran cinsel azınlıkların görünürlüğü, kısmen de olsa onu kocasının eşcinselliğini anlayabilen ve onunla birlikte kendini de özgürleştirebilen bir birey yapmaya olanak sağlayabilirdi. Yine de homofobinin günümüzde oldukça yaygın olduğunu ve kadın cinselliğinin hâlâ pek çok yerde tabu olarak görüldüğünü düşünürsek, Scully'lerin günümüzdeki durumunun bu şekilde olabileceğini iddia etmek fazla iyimser bir tablo çizmek olacaktır.

Lillian DePaul ya da “mahkûm beden”

Lillian DePaul ilk izlenim olarak üniversitenin hastanesinde çalışmaya başlayan bir kadın doktor olarak görülse de erkeksi giyim tarzı ve gizlemeye çalıştığı kadınsılığıyla önem kazanır. DePaul'ün kadın düşmanı olup olmadığı tartışılır ancak içinde bulunduğu dönemde kadınların iş ortamında ezildiklerinin ve başarısızlıklarının farkında olduğu açıktır. DePaul erkek gibi olmayı ve onlar gibi davranmayı o kadar benimsemiştir (daha doğrusu benimsemek zorunda kalmıştır) ki bir sahnede Virginia'nın penis kıskançlığı suçlamasıyla bile karşılaşır. Bu suçlama doğru mudur? Ne yazık ki doğrudur. Ancak elbette ki DePaul'ü bu duruma getiren dinamiklerin ne olduğu daha çok önem arz etmektedir.

Erkek egemen sistemde kadın bedeninin özgürlüğünden bahsetmek pek mümkün değildir. Kadın bedeninin yoğun bir şekilde toplum tarafından kontrol altına alınması, kadını bir süre sonra “bakanın gözünden kendi imgesini izleyen kadın” (İnceoğlu ve Kar 2010, s.65) haline getirmektedir. “Bilinçaltında, sürekli bakılan nesne olma dürtüsüyle hareket eden kadın, kendisi olmaktan çok başkalarının gözünde izlenen bir nesne olma konumunu önemser” (İnceoğlu ve Kar 2010, s.68).

Kimlik inşasında beden kritik bir önem taşımaktadır. DePaul'ün bedenini kullanma şekli kendi tercihi gibi görünse de elbette ki bu yaşadığı deneyimler sonucu ona dayatılan bir tercihtir. Erkeklerin daha kabul gördüğü bir meslekte başarılı olabilmek ve kadınlığının mesleki başarılarının önüne geçmesine izin vermemek adına DePaul, kadınlığını ön plana çıkaran kıyafetler giymekten kaçınır, makyaj yapmaz ve saçını çoğunlukla topuz yapmayı tercih eder. Böylece kendisini bakılan nesne konumundan biraz olsun çıkardığını düşünür.

“Kişi, başkalarının kendisini çoğunlukla bedensel özelliklerine göre tanımladığını bilir. Kendi zihninde de bir beden imgesi vardır ve bundan hoşnut olup olmaması, kendilik değerini kaçınılmaz olarak etkiler” (User 2010,

s.134). DePaul'ün bedeniyle barışık olup olmadığı açık değildir ancak onu kullanım şekli bize az da olsa ipucu verir. Kadın olmanın zor olduğu bir dönemde DePaul'ün içselleştirilmiş stratejisi aslında bir kaçış yoludur. DePaul güçlü görünebilmek adına kadınlığını yaşamaktan vazgeçeli çok olmuştur.

“Bir kadın olmak, sürekli hitap edilmek, sürekli incelenmek, arzunun sürekli davet edilmesi demektir; mutfakta, caddede, moda dünyasında, filmde ve edebiyatta” (İnceoğlu ve Kar 2010, s.74). Lillian DePaul'ün önüne geçmeye çalıştığı şey de tam olarak budur: Bir kadın olarak hitap edilmesinin, incelenmesinin ve arzu edilmesinin, işinin önüne geçmemesi. Öyle ki bir bölümde DePaul, kendisine yürüteceği araştırma için verilen kaynağın azlığının yanında erkek doktorların hastane gelirinden daha fazla pay aldığını öğrenmesi üzerine oldukça sinirlenir. Yönetimden biriyle konuşmasına rağmen bu durumu düzeltemez. Üstelik kendi araştırmasının yürütmesi için daha fazla kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bunun üzerine Virginia'nın da önerisi üzerine ilk ve son kez kendince seksi bir kıyafet seçer, hafif bir makyaj yapar ve kadınlığını göstererek yetkili kişiden ek kaynak talebinde bulunur. Elbette ki başarılı olamaz ve “rezil” olmakla kalır. Böyle bir şey yaptığı için utanç duyan DePaul'a göre kadınlığını gizlemek hala en doğru ve gerekli şeydir.

“Kişi, bedenini kendisinden çok bir görüntü olarak temsil olunduğu toplumsal bağlamıyla algılamaya başlar; bu, kişinin kendi bedenine yabancılaşmasıdır” (İnceoğlu ve Kar 2010, s.78). Bu noktada DePaul karakteri bir ikilik teşkil eder ve düşünülenin aksine bir örnek oluşturur. İnceoğlu ve Kar'dan yapılan bu alıntı akla ilk olarak “güzelleşmek” uğruna bedeniyle oynayan ve kendine yabancılaşan kadınları akla getirirse de, DePaul bu güzelleşme çabalarına karşı gelen ama öte yandan bu amaç uğruna kendini olmak istemediği kıyafetlere bürüyerek yine bir şekilde bedenine yabancılaşan bir karakter olarak karşımıza çıkar. DePaul bedenini güzellik temsiline uydurmaya çalıştığı için değil, bu temsile karşı olduğu için kendine yabancılaşır.

Bu noktada Foucault'nun “toplumun bedeni” analizine değinmek yararlı olacaktır. Foucault'ya göre “on dokuzuncu yüzyıl boyunca yeni ilke haline gelen şey, toplumun bedenidir. Neredeyse tıbbi bir biçimde korunması gereken şey bu bedendir” (2012, s.38-39). Bu bakış, İnceoğlu ve Kar'ın “bakanın gözünden kendi imgesini izleyen kadın” analiziyle de birebir örtüşmektedir. Toplumun gözü idealize edilen bedeni kabul eder, diğerlerini ötekileştirerek dışarı atar. Bir bedene sahip olan kişi de toplumun gözü haline gelir ve kendi bedenine bu gözden bakarak onu toplumun bedenine uydurmaya çalışır. Sonuçta ya bu idealize edilmiş bedene ayak uydurabildiği için ya da

uğraştığı halde uyduramadığı için kendi bedenine yabancılaşır. “Toplumsal bedeni ortaya çıkaran şey konsensüs değildir, bizzat bireylerin bedenleri üzerindeki iktidarın maddiliğidir” (Foucault 2012, s.39). İdealize edilmiş beden, iktidarın bizzat kurguladığı ve dışarıdan bakan toplumun gözüne çektiği herkese dayattığı bedendir. Bu bedene karşı gelen farklı gözler de yine bu yolla, iktidarın dışlamasıyla “öteki” olur.

Dolayısıyla DePaul’ün içinde bulunduğu ikiliği tekrar sorgulamak gerekir. Karakterin uyguladığı yöntem, bedenine yönelik olan bu iktidara bir karşı çıkış mıdır yoksa tersi yönden ona destek çıkmak mıdır? Yani DePaul’ün iktidarın dayattığı “güzel” ve kadınsı olma zorunluluğunu reddetmekle beraber yine iktidarın dayattığı erkek egemen yapıyı bir nevi desteklediği söylenemez mi? Bedenine yabancılaştığında hemfikirsek herhangi bir özgürleştirici başkaldırmadan bahsetmek söz konusu olmamaktadır. DePaul bu stratejiyi sadece iş yerinde değil, hayatının her alanında uygular çünkü bu durum artık strateji olmaktan çıkmış ve DePaul’ün içine işleyen bir yaşam modeli olmuştur. Mevcut sistemdeki ataerkil kodlardan kendine pay çıkarmaya çalışan DePaul, aynı zamanda bu sistemi beslemektedir. Böylece “kadının sadece psikolojik ve hatta ‘anatomik olarak’ kendini kılık değiştirmiş erkek olarak başka bir alana yerleştirdiğinde ve ancak vekaleten ve yapay biçimde sahip olabildiği penise; bütün gücün simgesi olarak penise sadece erkeğin sahip olduğu inancı pekiştirilir” (Welldon 2001, s.40). Penis aracılığıyla ve ona atfedilen güçle fallusa sahip olan erkeğin karşısında DePaul’ün yapmaya çalıştığı şey, penise sahip olmasa da ona yüklenen değerleri farklı yollarla elde etmektir. Virginia’nın DePaul’ü penis kıskançlığıyla suçlamasının nedeni tam olarak budur.

Rowbotham, *Yeni Bir Çağ Hayali* kitabının “Nasıl Olmalı” başlıklı ikinci bölümünde kadınların varoluş biçimlerine ve özerk bir benlik arayışlarına verdikleri tepkileri anlatır. Kadınların bu özerk benlik arayışlarındaki önemli bir unsurun giyinme biçimleri olduğunu söyler. Rowbotham’a göre yeni kadınların giyim üzerine olan tavırları iki biçimde şekillenmektedir. İlki kadınların erkek giyim tarzını benimsemeleri ve bu benimseme sayesinde kendilerini ev dışı alanlarda daha az fark edilir kılarak daha özgür hissetmeleridir. İkinci tavır ise kadınların kendi giyim tarzlarını korumaları ve “erkekler gibi” olmadan özgürlük mücadelesi vermeleri gerektiği fikridir (Rowbotham, 2013). Bu bakış açısıyla ele aldığımızda DePaul’ün ilk yöntemi seçtiğini görür gibiyiz ama bu yolla kendini daha az fark edilir kılarak daha fazla özgürleştirdiğinden bahsetmek de oldukça zordur. DePaul’ün bu tercihi, özellikle iş ortamındaki güçlü erkek egemen yapıdan yararlanma veya ondan bir nebze

olsun az etkilenme olarak okunmalıdır. Çünkü “yaşamın başından itibaren maruz kalınan temel eşitsizliklerden biri bedenler arasındaki cinsiyet farkına dayandırılmıştır” (User 2010, s.136). DePaul erkeksi giyim tarzı ve gizlediği kadınsılığıyla kadın meslektaşlarına nazaran iktidara bir adım daha yakın olduğunu düşünmektedir.

Öte yandan toplumsal bedenin ön plana çıktığı bir dönemde yaşayan DePaul’ün bedenini bazı amaçlar doğrultusunda idealize edilenin dışında kullanması, mevcut dönem için aykırı görünse de belki de gelecekte değişecek olan kültürel kodlarla erken gelmiş bir idol olarak okunabilecektir. Çünkü “bedenin doğasına ilişkin her yorum ve söylem, kullanılan dilin ve o dile kaynaklık eden kültürün sembolizmini yansıtmaktadır. Bu nedenle insan bedeni salt bir organizma değil, tarihsel ve kültürel olarak belirlenen bir varlıktır” (User 2010, s.134). Ama DePaul anılan dönemde ve mevcut sistemin içinde kendini biraz olsun daha güçlü hissetmek ve göstermek adına yine sistemi destekleyen bir yol seçen ve bedenine yabancılaşan bir karakterdir ve kadın bedeninin durumunu dolaylı yoldan gözler önüne sermesi açısından oldukça kritiktir.

Sonuç ya da feminist bir figür olarak Virginia Johnson

Dizinin kadın başrol oyuncusu Virginia Johnson’ı hem anneliğe ve annelik rollerine takıntılı olmaması hem cinsel hayatını sınırlı bir şekilde yaşamaması hem de bedenini toplumun bedenine çevirmiş bir karakter olmaması bakımından yazının sonuç kısmı bağlamında ele almak, dizi üzerinden yapılan analizler için bağlayıcı olabilir. Johnson, diğer üç kadın karakter üzerinden yürütülen tartışmalara aksi bir örnek teşkil etmekte ve feminist hareketin ikinci dalgasının etkilerini göstermediği bir dönemde özgür ve özgün ruhuyla farklı ve dikkat çekici bir kadınlık hali sunmaktadır.

Johnson, tıp okumayı çeşitli sebeplerle yarıda bırakmış ve hastanede Masters’ın sekreteri olarak çalışmaya başlamıştır. Ancak kendine güveni, pratik zekâsı ve işleri çözmedeki başarısıyla kısa sürede Masters’ın vazgeçemediği sağ kolu olmuştur. Elbette daha sonra sağ kolu olmaktan da öteye geçer ve Masters’la aralarında henüz ismi konulmamış bir aşk doğar. Zira sezonun son bölümü Masters’ın Johnson’ın evinin kapısına dikilmesi ve onsuz yapamayacağı söylemesiyle biter. “Onsuz yapamamak” hem yürüttükleri çalışma için hem de Masters’ın aşkı için söylenmiş bir son sözdür.

Virginia iki çocuk annesi bekâr bir kadındır ama hiçbir zaman annelik rolüne hapsolmemiştir. Çocuklarına hiç vakit ayıramadığı anlar olduğu gibi,

onlarla zaman zaman güzel anlar geçirmeyi de ihmal etmemiştir. İdeal annelik gibi söylemlerin kaygısına düşmemiş ve kendi önceliklerine de her zaman değer vermiştir. Virginia ne pahasına olursa olsun çocukları için iş hayatından feragat etmeyen bir karakterdir. Libby Masters'ın çocuk sahibi olmanın kendisine statü kazandıracağına ve kocasıyla aralarındaki soğukluğu yok edeceğine inandığı rolü Virginia için geçerli değildir. Yani çocuk sevgisi Virginia'nın yaşamının merkezinde değildir ve kutsal annelik efsanesi Virginia'yı bir kadın olarak eve hapsetmez.

Öte yandan Virginia'nın bedeninin kontrolü tamamen kendi elindedir. Onu dizi boyunca çok alımlı bir şekilde de görebiliriz, paspal kıyafetler içinde de. O, bedenini bakanın gözüyle değil, kendi gözüyle izler. Ne güzelleşmek uğruna ne de kadınlığını gizlemek uğruna bedenine yabancılaşmaz. Bu beden kontrolü sadece dış görünüş için geçerli değildir elbette. Virginia cinsellik konusundaki özgürlüğüyle de dikkat çeker. Belli bir süre Masters'ın doktor asistanıyla birliktelik yaşar, öte yandan eski kocası kendisinde kaldığında onunla birlikte olmanın hesabını kimseye vermez. Masters'la yürüttükleri araştırmada bir süre sonra kendisi de denek olmaya başlar ve Masters'la laboratuvar ortamında beraber olmaktan çekinmez. İşte bilim amaçlı başladığı düşünülen bu birliktelik daha sonra aşka doğru yol almaya başlayacaktır.

Özetle Virginia Johnson'ı annelik, cinsellik ve beden konularında özellikle Libby, Margaret ve Lillian örnekleri üzerinden dönemin kadınlık halleriyle kıyasladığımızda feminist bir figür olarak ele almak kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü annelik duygudan ibarettir ve koşullara bağlıdır dediğimizde Johnson, 1950'ler Amerikasının dayattığı o annelik efsanesine karşı bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurgulanmış cinsellikler kültürün dayatmasıdır dediğimizde, bu dayatmaların dışında duran özgür cinselliğe sahip biri olarak belirmektedir. Beden salt bir organizma değil, iktidarın maddiliğidir dediğimizde ise Johnson, iktidara göğüs geren güçlü bir beden oluvermektedir. Yani birinci dalganın etkisini yitirdiği, ikinci dalganın öncesi olarak ele aldığımız 1950'ler Amerika'sı tam da Libby, Margaret ve Lillian gibi kadınların yaratıldığı ve Virginia Johnson'lara çok da olanak tanımayan bir Amerika'dır. Üzerinden ikinci dalga geçmesine ve üçüncü dalga diyebileceğimiz bir dönemi yaşıyor olmamıza rağmen hala her kadının bu karakter kadar özgür ve güçlü olamadığı gerçeği ise Masters ve Johnson Araştırması gibi önemli bir çalışmaya imza atmış Virginia Johnson'ı daha da önemli bir tarihi figür haline getirmektedir.

Kaynakça

- AKŞİT-VURAL, E. E. (2013) Annelik, feminizm, tarih. *Doğu Batı*, 64, s. 181-200.
- BADINTER, E. (1992) *Annelik sevgisi: 17. yüzyıldan günümüze bir duygunun tarihi*. Çev: Kâmuran Çelik. İstanbul: Afa.
- BADINTER, E. (2011) *Kadınlık mı annelik mi?* Çev: Ayşen Ekmekci. İstanbul: İletişim.
- BAIRD, V. (2004) *Cinsel çeşitlilik: Yönelimler, politikalar, haklar ve ihlaller*. Çev: Hayrullah Doğan. İstanbul: Metis Yayınları.
- DE BEAUVOIR, S. (1996) *Ben bir feministim. Alice Schwarzer'le konuşmalar*. Çev. Ayşe, Minu Sedef. 2. Baskı. İstanbul: Pazartesi Kitapları.
- DIETZ, M. G. (1998) Citizenship with a feminist face: the problem with maternal thinking. LANDES, J. B. (der.) içinde. *Feminism, the public & the private*. New York: Oxford University Press, s. 45-64.
- ELSHTAIN, J. B. (1993) *Public man private woman: Women in social and political thought*. Princeton: Princeton University Press.
- FIRESTONE, S. (1993) *Cinselliğin diyalektiği*. Çev:Yurdanur Salman. 2. Baskı. İstanbul: Payel.
- FOUCAULT, M. (2012) İktidarın gözü. Seçme yazılar 4. Çev: Işık Ergüden. 3. Baskı. İstanbul: Ayrıntı.
- FRIEDAN, B. (1983) *Kadınlığın gizemi*. Çev: Tahire Mertoğlu. İstanbul: E Yayınları.
- HİTE, S. (1984) *Hite raporu*. Çev: Esin Eden. İstanbul: Cep Kitapları.
- HİTE, S. (2014) Shere Hite ve Hite raporu: sürgündeki kız evladın sesi. SEAMAN, B. ve ELDRIDGE, L. (der.) içinde. *Kadın sağlığı hareketinden sesler*. Birinci Cilt. Çev: Aksu Bora vd. Ankara: Ayizi Kitap, s. 148-151.
- İNCEOĞLU, Y. ve KAR, A. (der.) (2010) *Dişillik, güzellik ve şiddet sarmalında kadın ve bedeni*. İstanbul: Ayrıntı.
- JACKSON, S. ve SCOTT, S. (2012) *Cinselliği kuramlaştırmak*. Çev: Selen Serezli. Ankara: NotaBene.
- MILLET, K. (2011) *Cinsel politika..* Çev: Seçkin Selvi. 3. Baskı. İstanbul: Payel.
- MORROW, R. (2008) *Sex research and sex therapy: A sociological analysis of Masters and Johnson*. New York ve London: Routledge.
- ROWBOTHAM, S. (2013) *Yeni bir çağ hayali: Yirminci yüzyılı yaratan kadınlar*. Çev: Suğra Öncü. İstanbul: Sel.
- RUDDICK, S. (1982) Maternal thinking. CAFAGNA, A. C. vd. (der.) içinde. *Philosophy, children and the family*. New York: Plenum Press.

- SHEY, J. S. (2014) Shere Hite savunusu. SEAMAN, B. ve ELDRIDGE, L. (der.) içinde. *Kadın sağlığı hareketinden sesler*. Birinci Cilt. Çev: Aksu Bora. Ankara: Ayizi Kitap, s.151-157.
- USER, İ. (2010) Biyoteknolojiler ve kadın bedeni. İNCEOĞLU, Y. ve KAR, A. (der.) içinde. *Dişillik, güzellik ve şiddet sarmalında kadın ve bedeni*. İstanbul: Ayrıntı, s. 133-169.
- WELLDON, E. V. (2001) *Anne: Melek mi, yosma mı? Anneliğin idealleştirilmesi ve alçaltılması*. Çev: Semra Kunt Akbaş ve Can Kurultay. İstanbul: Ayrıntı.

